Cenaze Namazı Abdestsiz Kılınsa Olur mu?

> Cenaze namazı abdestsiz kılınabilir şeklinde fetva verenler ya bir hataya düşüyor, ya şöhret peşinde koşuyor, yahut yarın tüm namazların bir duadan ibaret olup abdestsiz kılınabileceği gibi sapmış bir hükme varacak kapıyı aralıyor. Bu ehli sünnetin abdestsizlerden çekeceği çok şey var…

Herkesin Fetva Vermekten Kaçınması

Kur'ân'ın inişine şahit olan ve dinî ilimleri doğrudan Efendimiz Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'den alan Sahâbe, fetva vermekten çekinirlerdi. Bazısı, yanlış yaparım endişesiyle kendisine sorulan bir meselenin cevabını diğerine havale ederdi. ***Sahih-u Müslim***'de rivayet edilmiştir ki, **Ebu'l-Minhal**, **Zeyd b. Erkam** Radıyellâhu Anhu'ya sarfla/para bozmakla alakalı bir mes'ele hakkında sormuş, **Zeyd** de şöyle cevap vermiştir: "Bu meseleyi **el-Berâ b. Âzib**'e sor." El-Berâ'ya sorunca, o da "Zeyd'e sor" demişti…[1]

İmam Süfyân b. Saîd es-Sevrî Rahmetullahi Aleyh'e, zamanındaki muhaddislerin çokluğundan bahsedilince şöyle dedi: "Denizciler haddinden fazla çoğalırsa gemi batar. Sen bu sözü günümüz müftîlerinin çok olmasına misal olarak da söyleyebilirsin."

El-Muhaddis'ul-Fâsıl isimli eserin müellifi **Ebu Muhammed er-Râmehurmuzî** de **Abdurrahman b. Ebî Leylâ**'nın şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Ben bu mescitte yüz yirmi kadar ensâr tanıdım, hiçbiri hadis rivâyet etmeyi istemezdi. Diğer kardeşinin bu işi daha güzel yapacağını düşünürdü. Yine kendisine sorulan fetvalara arkadaşının daha güzel cevap vereceğini umardı."

Selefin Fetva Vermeye Yaklaşımı

Yine el-Râmehurmuzî, **eş-Şa'bî**'den şöyle rivayet eder: "Eş-Şa'bî'ye 'Size bir sual sorulduğunda nasıl yapardınız?' diye sorulunca, eş-Şa'bî şöyle dedi: 'Tam bilene rastladın; kendisine suâl sorulan kişi, arkadaşına dönüp onlara sen fetva ver derdi. O da diğerine havale ederdi, bu o kadar uzardı ki suâl dönüp dolaşıp ilk sorulana gelirdi'."[2]

Büyük imamlardan biri şöyle demiştir: "İlim kaybolacak diye Allah'tan korkum olmasa, asla kimseye fetva vermezdim. Fetvayı alan ihtiyacını giderip rahatlık içindeyken, mes'ûliyyet benim sırtımda kalıyor."

Şayet Selef, ilmi gizlemenin günahından korkmasaydı bir kere dahi fetva vermeye kalkışmazdı. Bu mevzuda ilk devir ashabının, fetva vermenin sorumluluğundan ne derece sakındıklarına dair birçok rivayet vardır. Fakat tam aksine, bugünkü insanları fetva vermek ve sorumluluğu yüklenmekte izdiham içerisinde yarışırken görüyoruz. Ülkede neşredilen hiçbir gazete ve mecmua

yok ki birçok mesele hakkında (sorumsuzca) fetva içermesin. Aynı şekilde bu kişilerin hiçbir vaaz ve nasihat meclisleri olmuyor ki, orada itikadî ve amelî mevzularda uydurulmuş fetvalar verilmesin.

Herkesin Fetva Vermeye Hevesli Olması

O kadar ki basit bir yazar dahi çok tafsilatlı ve zor bir meselede fetva vermekte bir beis görmez, elinde bir iki kitap varsa, başka bir şey araştırmaz, bu kitaplarla iktifa eder. Mesela bu fetva kitaplarından bir meseleyle ilgili iki sahife dolusu naklediyor ve bu eserlerdeki fetvaları gazete ve mecmualarda yayımlıyor. Üstelik eserleri basanın güvenirliğinden, bastığı kitabın ifadeleri üzerinde ekleme çıkarma veya -basanın kendi görüşüne göre- düzeltme gibi bir tasarrufta bulunmadığından ya da hevaya kapılarak hareket etmediğinden emin olmak ihtiyacı hissetmeden; kitaptaki görüşlerin gerçeğe uygunluğunu, müellifin ne kadar doğru söylediğini ve şaz görüşüyle hak cemaatten ne derece saptığını düşünüp tahkik etmeden neşrediyor!

Dini meseleler öyle büyük işlerdir ki, büyük âlimler dahi bunları tahkik ederken bazen hata etmişlerdir. Yeni yetme yazarlar tabiî ki hata edeceklerdir. Üstelik aynı meselede değişik kaynaklardan gelen tashih, iptal, helal ve haram kılma gibi çelişkili fetvalar, güven ve birlik içerisinde olan milletin değerlerinin parçalanmasına sebep olacaktır. Hatta ümmetin kalbinden fetva vermenin heybeti, Şer-i Şerif'in yüceliği ve âlimlere hürmetin yok olmasına varıncaya dek dinde gevşemeleri meydana getirecektir. Müslümanların ekserisi böylesi bir anarşinin devam ettiğini gördükleri zaman, gönüllerinde âlimlere karşı taşıdıkları saygı, tazim, güven ve itimat kalplerinden sökülüp gidecektir.

Fıkhın Usûllerini Bilmekten Uzaklık

Maalesef öyle fetvalar görüyoruz ki, fetvayı verenlere gereken; "meseleyle alakalı ihtilâf vecihlerini, cumhurun delillerini toplamak ve bu mevzudaki şaz görüş beyan edenlerin görüşlerinin nazar-ı itibardan sâkıt olma gerekçelerini ortaya koymak" iken fetvayı verenler, bazı fetva kitaplarına kanıp nakilde gevşeklik yaparak cumhûrun ittifak ettiği görüşe aykırı verilen bu fetvayı, birçok Sahâbe, Tabiin ve selef fakihlerine nispet ediyorlar. Hâlbuki Sahâbe, Tabiin ve selefin birçoğundan sâbit olması şöyle dursun, böyle bir söz tek bir sahabiden, tek bir tâbiinden veya tek bir selef fukahâsından sabit değildir. Hatta bu mes'ele, seleften halefe, üzerinde icmâ oluşmuş bir meseledir.

Bu ve emsali fıkıh ve din ile ilgili meseleler her önüne gelenin konuşacağı kafa karıştıracağı meselelerden değildir. Kitaplarda görülen her bir bilgiyi anlamadan, tüm detayıyla kavramadan mal bulmuş Mağribî emsali acele edip ortaya dökmek, insanların kafasını karıştırıp doğruyu yanlışlar arasında gizlemekten öte bir şey değildir.

Cenaze Namazının Abdestsiz Kılınması Câiz midir?

Yüz yıllardır cenaze namazı, tıpkı diğer namazlar gibi, şartlarına riayet edilerek abdestle kılınmaktadır. Üstelik İslam beldelerinin hemen her yerinde

cenaze namazı için abdest alınır öyle kılınır. Asırlardır abdesti olmadan kasıtlı olarak cenaze namazı kılan birine rastlanmamıştır. Peki, şimdi ne oldu, ne değişti de cenaze namazı duadır, abdestsiz kılınabilir emsali sözler söylemeye başladılar.

Önceden abdestle kılınacağını herkes kabul ediyorken, bunların derdi ne ki? Yok, hani onları bazen görürsün derler ki "hiç işiniz kalmadı da bu meseleyle uğraşıyorsunuz". Böyle diyerek İslam âlemini tenkit etmekten de geri durmazlar.

Dinde Ne Değişti ki Cenaze Namazı Değişsin?

Şimdi aynı sözü biz onlara diyoruz: "Ne oldu nereden doğdu, hangi şart ve gerekçeler değişti ve lüzum ettirdi de 'cenaze namazını abdestsiz olarak kılmak caizdir' diyorsunuz?". Kaldı ki bu konuda tüm İslam âlemini gerek uygulaması gerekse de âlimlerin verdiği fetvalar ve görüşler abdestin lazım olduğunu açık seçik ortaya koymaktadır. Bir iki görüş aykırı olsa da onlar da abdest almayın şeklinde değil abdest almanın daha iyi olacağını bu görüşlerde kabul etmektedirler. Fetva veren, halkı daima Allah'a ve rızasına ulaştıracak amellere sevk etmeli. Onları gevşekliğe sevk edecek şeylerden sakınmalıdır.

Şimdi bu meselenin fıkıh yönüne bakalım ve bu konuda aksi fetva verenlerin anlattıklarımızla alakasını vurgulamış olalım.

Günümüzde bazı kişiler cenaze namazının dua olduğunu gerekçe göstererek, normal namaz gibi olmadığını bunun için abdestsiz kılınabileceğini söylemektedirler.

Şafii Mezhebinin kaynaklarından ***el-Hâvi'l-Kebir*** adlı eserde, **el-Maverdî** şöyle demektedir:

"Cenaze namazı farz-ı kifaye olan bir namazdır. Müslümanların bir kısmının kılmasıyla diğerlerinden bu sorumluluk düşer. Bu namaz, meşru' bir namaz olduğundan tıpkı diğer namazlarda olduğu gibi abdestli olmak, avret mahallini örtmek ve kıbleye yönelmek gibi rükû ve secdeli namazlarda aranan şartlar cenaze namazı için de aranan unsurlardır."

Cumhur Ulemanın Dışındaki Görüş

Bu, âlimlerin genelinin görüşüdür. Şu kadar var ki, eş-Şa'bî[3] ve **İbn Cerir et-Tabarî**'nin bu görüşe aykırı olarak şöyle dedikleri rivayet olunmuştur: "Cenaze namazı normal bir namaz değildir. Dua ve istiğfardan ibarettir. Dolayısıyla cenaze namazını abdestsiz olarak kılmak caiz olur." Bu, âlimlerin çoğunluğunun görüş birliğinde bulundukları hükme aykırıdır.[4]

"Namaz" kelimesi, Farsçadan Türkçeye geçmiş bir kelimedir. Farsçadaki okunuşu "nemaz"dır. Namaz ibadetinin Arapçadaki karşılığı "*salât*'"tır. *Salât,* sözlükte dua, yalvarmak, iyi dilekte bulunmak, temizlemek, aklın ibadete yoğunlaştırılması, kutsamak, iki varlıktan birinin diğerine yüceliğini, kutsiyetini, şerefini ve ululuğunu bütün samimiyetle ifade etmek anlamlarına gelmektedir.

“Salât” kelimesi lügat anlamıyla dua manasındadır. Dini terim olarak “salât” kelimesi dua anlamından daha özel bir manaya nakledilmiştir. Yani belirli rükün ve şartları olan bir ibadet anlamına ki bu da dilimizde namaz diyerek andığımız dinin direği olan yüce ibadettir.

Namaz ve Salât Kelimeleri

Kuran-ı kerim’de “salât” denilince lügat manasından öte ona, bir dini terim olarak yüklenmiş olan; namaz manası anlaşılır. Çünkü Kuran-ı Kerim ‘de “salât” kelimesinin namaz anlamı hakikat, dua anlamı ise mecazdır. Hakikat manayı vermek mümkünken mecaz manayı vermek doğru değildir” prensibi kuran-ı kerim’de gördüğümüz “salât” kelimelerini aksini ispat eden bir durum söz konusu olmadıkça namaz manasında almamızın gerekli olduğunu ortaya koymaktadır. Şimdi “Kur’an-ı Kerimde cenaze namazı için “salât” kelimesi kullanılmışsa bunu dua manasında mı, yoksa namaz manasında mı almamız gerekecek?” sualini yanıtlamak kolaylaşmıştır. Şu halde kur’an-ı kerim cenaze namazına “salât” kelimesini kullandıysa cenazenin de diğer namazlarda ön görülen şartlara tabi olması kaçınılmaz olacaktır.

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

وَلاَ تُصَلِّ عَلَى اَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ اَبَدًا وَلاَ تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ اِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ

Onlardan ölen hiçbirine asla <u>namaz</u> kılma ve kabrinin başında durma. Çünkü onlar Allah’ı ve Resûlünü inkâr ettiler ve fasık olarak öldüler.[5]

Kur’an, buna namaz ifadesini kullandığından, tıpkı diğer namazlarda olduğu gibi abdestsiz olarak bu namazı kılmak caiz olmayacaktır.[6]

İbn Mace’nin rivayet etmiş olduğu bir Hadîs-i şerîfte Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyuruyor:

عن أنس بن مالك قال سمعت رَسُول اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول لاَ يَقْبَلُ اللّٰهُ صَلاَةً بِغَيْرِ طُهُورٍ

Enes b. Malik, Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)’in şöyle dediğini işitmiş: **Allah Teâlâ abdestsiz kılınan hiçbir namazı kabul etmez**[7].

İbn Ebi Şeybe ‘***el-Musannef’***inde, eş-Şa’bî’den bu görüşü rivayet ettiği gibi cenaze namazını kaçırmaktan korkan kişi için teyemmüm almasının gerekli olduğunu da bir evvelki bapta rivayet etmiştir.[8] Bu gösteriyor ki eş-Şa’bî den bu konu da farklı rivayetler vardır.

Cenaze Namazının Abdestli Kılınması

El-Muvatt’da, İbn Ömer (Allah onlardan razı olsun)’den şu eser rivayet edilmiştir:

أخبرنا مالك أخبرنا نافع عن ابن عمر أنه كان يقول : لا يصلي الرجل على جنازة إلا وهو طاهر

İmam Malik, **Nafi**’den o da **İbn Ömer**’den şöyle dediğini rivayet etmiştir:” **Kişi**

cenaze namazını, ancak abdestli olarak kılabilir.”

İmam Muhammed b. El-Hasen, İmam Malik’ten rivayet ettiği ***Muvattâ*** isimli eserinde bu hadisi rivayet ettikten sonra şöyle demiştir: Biz bu görüşü alırız. Kişi cenaze namazını ancak abdestli olarak kılabilir. Şayet kişi abdestsiz olduğu bir zamanda ansızın cenaze namazı kılınacak olsa, abdest alması durumunda cenaze namazını kaçıracaksa teyemmüm alarak cenaze namazını kılar. Bu görüş aynı zamanda Ebu Hanife (Allah ona rahmet etsin)’nin de görüşüdür.[9]

HÜSAMEDDİN VANLIOĞLU BAŞKANLIĞINDA FIKIH KURULU

---

[1] Müslim, *Kitabu’l-Müsakat*, “Babu’n-Nehy an Bey’i’l-Varak bi’z-Zeheb”, Hadis no: 4156.

[2] Allame Kevserî’nin **“El-Muhaddisu’l-Fasıl”** isimli eserin müellifi Ebu Muhammed er-Râmehürmûzî’den yaptığı bu nakli bizzat Râmehürmüzî’nin ismi geçen kitabında bulamadık. Muhtemelen başka bir eserindedir veya nakilde bir tesâmuh vardır. Ancak bu rivayetlerin benzeri **Sünenü’d-Dârimî’**de vardır. (No:135 ve 136)

[3] El-Musannef, İbn Ebi Şeybe c:7 s:275 no:11597

[4] El-Havi’l-Kebîr

[5] Tevbe suresi/84

[6] El-Havi’l-Kebîr

[7] İbn Mace, Kitab: Et-Taharet, Bab: La yekbelullahi salaten…

[8] El-Musannef İbn Ebi Şeybe c:7 s:274 no:11592

[9] Muvattâ Mâlik bi rivayet-i Muhammed b. El-Hasen, ebvâbi’s-salat, bâb:er-reculü tutrikuhu es-salatü ala’l-cenaze, no:315